

“Ты не ўзвядзеш ліцьвінку на прастол!”: п’еса Раісы Баравіковай “Барбара Радзівіл”

Драматургічнае мастацтва патрабуе ведання тонкасцяў гульні на сцэне. Маналогі і дыялогі павінны быць незацягнутымі, дзеянне дынамічным, канфлікт завостраным, а стылістычнае афармленне тэкста не “перагружана” выяўленчымі сродкамі. Тэатр мае доўгую гісторыю, яшчэ ў старажытныя часы розныя праблемы грамадства выносіліся на сцэну, і сёння адвечныя дылемы ў існаванні чалавека разглядаюцца праз драматургію. Цікаваць выклікае той факт, што да жанра драмы ўсё часцей сталі звяртацца жанчыны-пісьменніцы. Як адзначыла А. Каралёва, “аўтаркі ўсё мацней заяўляюць аб сабе, матывуючы тым, што са сцэны павінен гучаць не толькі мужчынскі, але і жаночы голас са словамі, напісанымі менавіта жанчынай, дзе б былі б шчыры боль, радасць, адчай, падтрымка. Для дасягнення гэтага трэба знайсці не толькі займальны сюжэт п’есы, але і свой характар гераіні”¹. З даследчыцай у нечым можна пагадзіцца, але думаецца, што нельга дынаміку літаратурнай дзейнасці зводзіць да працэсаў дэмакратызацыі адносінаў і ў прыватнасці сацыялізацыі жанчыны, калі ўсе раней закрытыя для яе нішы ў грамадскім жыцці сталі смела і актыўна асвойвацца. Безумоўна, можна аперыраваць і названымі фактамі з гісторыі развіцця беларускай літаратуры, аднак дадзеная пазіцыя нагадвае выпадкі феміністак у абарону заціснутых мужчынскай уладай жанчын на літаратурным Алімпе. Пачынаючы з 80-ых гадоў беларускія паэтэсы і пісьменніцы пашырылі гарызонты ўласнай творчасці – і гэта не можа быць не заўважаным. 80-90-ыя гады – перыяд змены культурнай парадыгмы, звязанай у першую чаргу з глыбокімі працэсамі свядомаснага пераасэнсавання свету і чалавека ў ім. Доўгія сацыяльна-культурныя пераўтварэнні вывелі і літаратуру на новы рубяж. Таму жаночая літаратура паўстала перад вачыма чытача ў іншых жанрава-тэматычных і маральна-эстэтычных якасцях. Г.Каржанеўская, З.Дудзюк, С.Клімковіч у дзіцячых п’есах, пазней Р.Баравікова, А.Папова, В.Коўтун, Л.Рублеўская і інш. у жанры драмы ўбачылі магчымасць выяўлення асаблівай псіхалагічна-філасофскай жаночай сутнасці (псіхалагі даўно ўстанавілі адрознасць жаночага і мужчынскага светаўспрыняцця), прычым як жаночай сутнасці аўтаркі (сфера псіхалогіі творчасці), так і жаночай сутнасці гераіні (сфера гендэрных даследаванняў).

Гісторыя заўсёды заставалася па-за кантэкстам канкрэтных рэалій сучаснасці, аднак прэваліявала ў кантэксце духоўнага станаўлення народа, нацыі. Таму зварот у мастацкім творы да гістарычнага мінулага – гэта

¹ Каралёва А. Жаночы і мужчынскі погляды на вобраз Барбары Радзівіл (па п’есах Р.Баравіковай і А.Дударова) / *Женщина. Образование. Демократия: Материалы 5-ой международной междисциплинарной научно-практической конференции (6-7 декабря 2002 г.)* – Мн.: 2003. – С. 412.

своеасаблівы спосаб асэнсавання дынамікі духоўнага сталення чалавека, вызначэнне прыярытэтаў эпохі ў самаідэнтыфікацыі асобы і дзяржавы. Невыпадкова Раіса Баравікова звярнулася да XVI стагоддзя, у якім былі свае трагедыі, якія патрабавалі жанра драмы і менавіта праз драматычны твор высвечваліся новымі гранямі.

“Барбара Радзівіл” – гістарычная драма ў дзвюх дзях, пятнаццаці сцэнах. Першапачаткова ў 1992 г. твор пісаўся як вострасюжэтная драматычная паэма і быў уключаны ў зборнік “Люстэрка для самотнай” (1992). Як сцвярджае Раіса Баравікова, ў яе была задума стварыць шэраг гістарычных жаночых партрэтаў і менавіта праз жанр паэмы раскрыць глыбіню характару, псіхалагічную абгрунтаванасць іх учынкаў, сацыяльную значымасць дзейнасці ці ролю ў гісторыі і г.д. (у 1985 г. была напісана паэма “Саламея”, у якой спалучалася драматычнае дзеянне з лірычнымі адступленнямі і паэтычнымі замалёўкамі). У 1994 годзе Баравікова піша п’есу, якая прызначана для пастаноўкі на сцэне: пасля таго, як першапачатковы тэкст паэмы прачытаў Валерый Мазынскі, рэжысер-пастаноўшчык “Вольнай сцэны”, ён прапанаваў на аснове дадзенага драматургічнага твора зрабіць п’есу. Аднак, як заўважыла Раіса Андрэеўна, у выніку атрымаўся новы тэкст з уключэннем новых герояў і з іншай сюжэткампазіцыйнай лініяй. П’еса спачатку рыхтавалася ў якасці дыпломнай работы студэнтамі тэатральнага курса Акадэміі мастацтваў, яе прэм’ера адбылася летам 1994 года, аднак пасля трапіла на “Вольную сцэну” і там прыжылася на доўгія гады. У 1995 годзе тэатральная група “Вольнай сцэны” прадставіла гэту пастаноўку ў Польшчы, у зале Каралеўскага палаца, дзе яна прайшла з аншлагамі (польскія прыхільнікі тэатру маглі ўбачыць п’есу двойчы), а цудоўная гульня акцёраў выклікала вялікі рэзананс – выканаўца ролі каралевы Боны Вольга Лужкоўская была запрошана ў польскі тэатр, дзе яна і засталася працаваць. У цэлым на “Вольнай сцэне” было пастаўлена больш за сто спектакляў (соты спектакль прайшоў у 2000 годзе). Пасля 2002 года, у выніку распаду тэатральнай трупы “Вольнай сцэны”, п’еса не ставілася, але і сёння цікавасць да яе не знікла, і ёсць упэўненасць, што мы ўбачым яе на нашых тэатральных падмостках у адноўленай версіі. Такім чынам, існуюць два розныя варыянты п’есы “Барбара Радзівіл”, напісаныя Раісай Баравіковай, – першы ў выглядзе паэмы, другі ў функцыі драмы.

Раісу Баравікову прыцягвала ў постаці Барбары Радзівіл не толькі яе роля ў лёсе Жыгімонта II Аўгуста, князя Вялікага княства Літоўскага, не толькі супрацьлеглыя і вельмі супярэчлівыя ацэнкі яе жаночай існасці, але і дзіўнае, незразумелае, а таму і недзе містычнае супадзенне літар у імені і прозвішчы аўтаркі і гераіні – Раіса Баравікова і Барбара Радзівіл. Касмічная надпрасторавая рэальнасць на нейкай траекторыі руху лёсаў прывяла да сустрэчы паэтэсу, аўтара п’есы Раісу Баравікову і таямнічую Барбару Радзівіл, нясвіжскую магнатку, з далёкай мінуўшчыны. Касмічнае судакрананне душ аўтара і гераіні выклікала нараджэнне цудоўнага драматургічнага твору.

Раіса Баравікова ў названай п'есе вельмі тонка спалучае гістарычную праўду і мастацкі вымысел. Па сведчанні аўтаркі, яна вывучала час уладарства Жыгімонта II Аўгуста ў архівах, прачытала шмат навуковай і навукова-папулярнай літаратуры, звязанай з гэтым гістарычным перыядам, каб быць як мага бліжэй да рэальнасці тых далёкіх падзей, якія адбываліся ў 1545 годзе. Паэтэсе і драматургу Раісе Баравіковай было вельмі важна адчуць супярэчасці эпохі, якія ўздзейнічалі на лёсы людзей і рабілі іх марыянеткамі ў палітычных гульнях. Асоба – дзяржава – у такой бінарнай апазіцыі паўстае асноўная праблема п'есы, ад якой адыходзяць іншыя адгалінаванні канфліктаў. Чалавек не можа быць па-за гістарычным часам, аднак у гэтым часе ён можа змяняць траекторыі руху падзей, калі гэта кароль ці дзяржаўная асоба. Галоўны герой п'есы – Жыгімонт II Аўгуст – князь Вялікага княства Літоўскага, а затым кароль Польшчы пастаўлены перад выбарам – каханне ці інтарэсы ўлады. Аднак атрымліваецца, як у вядомай песні Алы Пугачовай “Усё могуць каралі”, – “что ни говори, жениться по любви не может ни один, ни один король”. Гэта праблема, якая ўзнікла нават не ў перыяд княжання Жыгімонта, яна актуалізавана сутнасцю каралеўскай улады, дзе няма Асобы, а ёсць выканаўца. Кароль не можа мець права на асабістае жыццё і ў яго не павінна быць таемных прыхільнасцей, ён – дзяржаўны чалавек з адкрытым “грамадскім” жыццём. Таму выклікам замацаванай стагоддзямі сістэме ўлады гучаць у тэксце словы Жыгімонта:

Ніколі не скупіўся на шчадроты,
цяпер уважце вы мае турботы.
Хачу давесці, здарылася гэтак,
што я парушыць мусіў завядзёнку.
Не палічыўся з даўнім этыкетам
і без Кароннай рады выбраў жонку.
З ёй павянчаўся, кляўся перад Богам,
што будзе ў нас адна цяпер дарога.
Заняты быў апошнім часам крайне,
таму дасюль трымаў свой шлюб у тайне (С.131)².

У маналогу Жыгімонта акрэсліліся адразу некалькі праблем агульнадзяржаўнай важнасці: “без Кароннай рады выбраў жонку”, тайна павянчаўся, не паведаміў аб шлюбе. Непадпарадкаванне Сейму, парушэнне законаў аб шлюбе, процістаянне волі бацькоў – на такім грунце будаваў уласнае шчасце Жыгімонт, і не змог выстаяць у няроўнай барацьбе паміж добром/злом, справядлівасцю/абавязкам, свабодай/залежнасцю. Раіса Баравікова ў духу шэкспіраўскіх п'ес абазначае галоўны канфлікт драматычнага дзеяння: улада і шчасце ў каханні часта несумясшчальныя з'явы, улада патрабуе ахвяравання, і ў першую чаргу ў ахвяру прыносіцца каханы чалавек. Напружанае, востраканфліктнае дзеянне, напал страсцей, сцэна з атручваннем героя, трагічны фінал -- гэта адзнакі класічнай

² Тут і далей спасылкі будуць давацца ў тэксце на кнігу: Сучасная беларуская драматургія. Мн.: Палымя, 1999.

шэкспіраўскай драмы, якія вызначаюцца ў п'есе Баравіковай, з дапамогай якіх аўтарка змагла перадаць супрацьборства чалавечага/уладнага, асабісага/агульна-дзяржаўнага. У Жыгімонта не было выбару – ён павінен быў прыняць законы кіравання княствам як апрыйёры дадзеныя, а таму незаганныя і тым больш непадуладныя карэктывам і новаўвядзенням. Яго жыццёвае накіраванне – быць адпаведным ролі князя, а затым караля, устаноўленымі Статутам Вялікага княства Літоўскага і доўгай гісторыяй манархічнай улады, а таму за адступленні ад іх ён пакараны. Чалавек у шэрым, адзін з герояў п'есы, акрэслівае сутнасць шлюбу для князя як дзяржаўнай асобы:

Характару няроўнага выявы!

Ты папіраеш інтарэс дзяржавы.

Твой шлюб не для таго, каб цешыць страсць.

Павінен думаць, што ён Польшчы дасць! (С.86)

Страсці пераадоляюць здаровы сэнс (з пункту погляду інтарэсаў дзяржавы), таму Жыгімонт застаецца адзін у супрацьстаянні маці, каралеве Боне, паслугачам каралевы і ўсёй дзяржаўнай раці. Яго падтрымліваюць у заляцаннях да Барбары яе браты – родны брат Мікалай Руды і стрыечны брат Мікалай Чорны, аднак і яны бачаць у шлюбе сястры з Жыгімонтам магчымасць наблізіцца да ўлады – “глядзі, і блісне нам тады карона” (С.93). У акружэнні Жыгімонта і Барбары глядзяць на іх каханне з пункту погляду карысці. Братам Радзівілам – гэта магчымасць узяцца па прыступкам улады і заняць годныя месцы непадалёку ад прастола, папоўніць казну, стаць знатнымі людзьмі ў княстве і, нарэшце, узысці самім на трон. Як гаворыць Мікалай Чорны, “каханне Ваша – цьфу! Нам трэба ўлада. / І плод кахання – добрая прынада!” (С.117), а Мікалай Руды дадае: “...ды вершыць хтосьці зверху суд над намі, / улада – усё! Яе нам не стае” (С.117). Заможнасць не прыносіць той асалоды, якую дае ўлада. Менавіта захаванне і пашырэнне ўлады кіруе каралевай Бонай у выбары жонкі для сына. Таму для Боны ўчынак сына – тайнае вяччанне з Барбарай – гэта ганьбаванне дзяржаўных устояў, адмаўленне дасягненняў і перамог роду на шляху ўмацавання ўлады, дурасць маладога ўзросту (“Спачатку думалася, -- маладосці грэх” (С.134)), што, аднак, можа прывесці да таго, што “без выключэння ўсе / на Захадзе адвернуцца ад сына” (С.135), і разам з гэтым зменшыцца, альбо зусім знікне аўтарытэт дзяржавы, у выніку чаго страціцца і эканамічная стабільнасць. Раіса Баравікова стварае каралеву Бону неадназначнай асобай: з аднаго боку, яна непахісная ў сваіх пазіцыях, пераканальная толькі ў сваёй праваце, моцная і бескампрамісная, глухая да пачуццяў сына і ўвогуле да эмацыянальнага боку жыцця. Яе ўчынкамі і думкамі кіруюць толькі інтарэсы дзяржавы – яна сапраўдная пераемніца ўлады ад свайго ўжо нямоглага мужа, караля. Ёй не ўласціва шкадаванне – а таму непажаданую для яе Барбару яна атручвае з дапамогай вернага слугі, яе сакратара Людвіка Монці. Менавіта на каралеву Бону ўскладзена роля забойцы Барбары, кахання, а разам з гэтым і шчасця сына. Бона не ведае кампрамісаў у тых справах, якія тычацца ўзвышэння і ўмацавання дзяржавы, а таму безапеляцыйна заяўляе:

Мне цяжка будзе ведаць пра твой боль,

ды адкажу на ўсё такім я сказам...

Ты не ўзвядзеш ліцьвінку на прастол!

Лепш пракляну яе з нашчадкам разам (С.128).

З другога боку, Бона паўстае супраць упартасці сына, прыніжальнага і ганебнага для Польшчы выбару Жыгімонта, яна імкнецца скінуць з вачэй і сьвядомасці заслону страсці, каб сын прачнуўся ад агіднага сну і стаў магутным уладаром без слабасці. Яе барацьба вядзецца не супраць сына (“Балюча ад таго, што трапіла ў няміласць. / Ды сыну я не вораг... Божа, не. / І думаць не змажы...Пакінь мяне!” (С.136)), а супраць яго знішчальнай страсці. Яна застаецца маці і перажывае з-за сынавай глухаты, і нават вырашэнне пагубіць Барбару ў ёй нараджаецца ад жадання выратаваць сына, выцягнуць з путаў згубнай уцехі.

Каханне стала тым шкельцам, праз якое мы разглядаем сапраўдную сутнасць кожнага з герояў. Каханне Жыгімонта і Барбары ўскалыхнула страсці не толькі ў саміх закаханых, яно ўзварушыла чарнату думак і памкненняў у іх зласліўцаў, раскрыла душэўную пустату і нікчэмнасць многіх з іх акружэння, што жылі і жывуць інтарэсамі свету ўлады і грошаў. Праўда за тым, хто пры ўладзе – па такім прынцыпе будуецца свае стасункі з людзьмі браты Радзівілы, гэтым пастулатам кіруецца ў жыцці Людвік Монці: “...Але скажу: / я ўсім...Усім аднолькава служу! / Была тут Бона... Ёй службыў, павер!” (С.138). Усё ж чалавечае шчасце ў кожнага вымяраецца сваімі каштоўнасцямі. Каханне Барбары і Жыгімонта – гэта каханне-страсць, каханне-“няўтрымнае жаданне”, і гэта адлюстроўваецца праз выкарыстанне ў тэксце паэмы адпаведных стылістычных і лексічных сродкаў: “захлынайся яго жарам”, “бяздонне нашых губ”, “высока ўзносяць мары”, “не люблю начэй, / пазбаўленых агню яе вачэй!”, “жаданне ўва мне кіпіць”, “не меў яшчэ такой я асалоды”, “промнем праз жыццё маё пралегла”, “падхапіла бура пачуццяў неўтаймоўных да дрыготкі. / Твой жар – бурлівасць позняе паводкі...”, “я поўная такой салодкай мукі” і г.д. Як вынікае з прыкладаў, метафары, параўнанні, эпітэты служаць мэце адлюстравання прыгажосці пачуцця, у якім непарыўна спляліся плоцевыя жаданні і душэўная блізкасць герояў. Палкасць, жар, страсць, гарэнне і інш. вызначаюць сутнасць прыцягнення цел і душ. Як заўважыла В.Шынкарэнка, “Барбара Радзівіл, нястомна змагаючыся за права належаць і валодаць любым Жыгімонтам на гэтым свеце, да апошняй хвіліны ўпэўнена, што і пасля яе незваротнага адыходу іх каханне не знікне. Яно не можа, не мае права назаўжды знікнуць, як не знікае на зямлі ўсё па-сапраўднаму вялікае і прыгожае. Некалі разам Ён і Яна абавязкова далучацца да вечнасці. У гэтым Барбара цвёрда пераканана”³. У апошняй сцэне, паміраючы на руках Жыгімонта, яна прамаўляе:

Кахаю, веру... Гэта ўсё са мною,
яно ўва мне... У сэрцы толькі ты!

³ Шынкарэнка В. Раіса Баравікова / Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя: У 4 т. Т.4. Кн.2. – Мн.: Бел. навука, 2003. – С.579.

Цяпер і потым, калі ўжо сцяною
між намі ляжа вечнасць нематы (С.147).

Вобраз Барбары Радзівіл пададзены ў дынаміцы развіцця характару. Па асобных рэпліках, па дыялогу братаў Радзівілаў мы даведваемся пра ранейшае яе жыццё ў палацы роднага брата Мікалая Рудога. Каралева Бона акцэнтуюе ўвагу на бясплоднасці ліцвінкі, ей важна захаваць пераемнасць улады: “Яна – удава! / На свежай пашы – ссохлая трава! / Бясплодная!.. Пракляты Богам род!” (С.84); “Ты ж ведаеш, бясплодная яна. / Ты свой прастол каму перадасі!?” (С.114). Увогуле, для каралевы Боны Барбара стаіць на ніжэйшых прыступках у іерархічнай сістэме адносін знатных людзей, яна не пара для Жыгімонта і лішні чалавек у трохкутніку маці-сын-нявестка. Пра распуснае і бессаромнае жыццё Барбары з мноствам любоўнікаў неаднойчы ўзгадваецца на працягу п’есы рознымі героямі: “Яна і род...Увесь іх род распусны!” (С.114); “Ва ўсім адну распусту бачыць Кракаў. / О, як далася ім Барбара ў знакі!” (С.101); “І Чорны там...Не чалавек – пачвара! / Гавораць, ён яе каханкам быў, / нацешыўся і Жыгімонту збыў!” (С.135); “Яна паспела добра ўладкавацца! / Аж стогне Кракаў, кажуць, ад уцех” (С.134). Аднак Баравікова не сцвярджае таго, што Барбара-распусніца, і пры гэтым не абыходзіць дадзенай іншымі ацэнкі яе натуры, а апелюе да чутак і здагадак. Чытач мае права сам вызначыць, якой для яго можа стаць Барбара: жанчына з сумніўным мінулым ці азораная светам каханя адзіная, любая, якой трызніць Жыгімонт:

Дзівосных валасоў бруяцца ручаіны,
няма мінулага, пабляклі ўсе ўспаміны,
ёсць толькі ты... Пялёсткамі лілеі
ўзышла над лёсам. Нават поўня млее
пад позіркам, што можа незваротных
вярнуць назад... А я – толькі смяротны
ля ног тваіх... Шукальнікам пяшчоты
тваёй жыву. Скажы, Барбара, хто ты?
З якога дня, з якога ранку ўбегла
і промнем паўз жыццё маё пралегла?! (С.99)

Такім чынам, вобраз Барбары на старонках п’есы акрэсліваецца праз розныя маральна-эстэтычныя імператывы чалавечага жыцця: праз прызму законаў улады, праз прызму маральнасці/амаральнасці існавання асобы, праз прызму каханя/некаханя, што дазваляе аўтарцы прадставіць разглядаемы перыяд жыцця гераіні ў аб’ёме, у этапах станаўлення яе “я”. Калі ў п’есе Дударова вобраз Барбары Радзівіл становіцца штушком для развіцця дзеяння, для вызначэння праблемных ліній п’есы і акрэслівання характараў іншых герояў твора, а роля Барбары ў п’есе пасіўная, псіхалагічна азначаная, то ў п’есе Баравіковай роля Барбары больш актыўная і рухомая – праз перажыванні гераіні раскрываецца не толькі эмацыянальнае багацце ўнутранага свету жанчыны, але і адлюстроўваецца яе жаночая мудрасць і душэўная чысціня – яна нікому не жадае зла, яна проста хоча быць шчаслівай з каханым чалавекам, які воляй лёсу з’яўляецца вялікім князем. Баравікова

знаходзіць вельмі ўдалыя мастацкія сродкі, каб паказаць трагічнасць гэтага светлага кахання:

...І ніводнай спрэчкі,
а толькі мігаценне гэтай свечкі.
Яе задзьмухну. Сённяя ноч, як сажа.
Хай цемрай нашы целы яна звязжа...(С.100)

Сапраўды, каханне Барбары і Жыгімонта можна параўнаць з мігценнем свечкі – яно было кароткім і яркім, прыцягальным, як полымя, і незгасальным у сэрцы. Усе вакол супраць уз’яднання каханых ў свецкім жыцці (перашкодай таму ўлада) і на нябесах (шлюб гэты непажаданы па маральных і палітычных матывах), а таму ноч, цемра – свайго роду ўвасабленне супраціўлення, адмаўлення, пратэсту ўсіх іншых супраць дваіх, гэта тая чорная і нядобрая атмасфера, у якой яны павінны адстойваць сваё права на каханне. Барбару абражаюць яе браты: “Сужыцелька! Мо, не? / Гаштольдава ўдава на шыі ў брата! / Ён нават і рукой не варухне, / як хтось цябе адважыцца пасватаць...” (С.94); “Паскудніца! Паганка! Вылежанка!”, / а хутка стане Аўгуст твой, што ўюн. / Май гонар! Ты сястра мне па крыві” (С.96) і г.д. Іх мэта – разлаваць яе, зрабіць яе паслухмянай зброяй у палітычных гульнях, а таму яны прапануюць Барбары знікнуць з дварца, схавацца на час, каб абудзіць у Жыгімонце моцнае жаданне і нястрымную страсць. Барбара згаджаецца з братамі – але не дзеля ўсталявання іх права патрабаваць, а дзеля праверкі пачуццяў каханага чалавека. Яна жанчына, і хітрыкі яе па-жаночы прадказальныя, аднак бяскрыўдныя і незласлівыя. “Адзіна, ты маё выратаванне” – так звяртаецца да Жыгімонта Барбара, і сапраўды ён становіцца выратаваннем ад цяжкіх і кайданаў мінулага, ад нагавораў і звадак двара, ад злой славы і непрыняцця каралевай, ад прывідаў родавага пракляцця, каханне Жыгімонта даравала ёй грахі маладосці, адкрыла ёй шляхі да самой сябе, існай, уседаравальнай, якая ўмее кахаць самаахвярна і аддана. З Жыгімонтам і толькі з ім Барбара стала Жанчынай у тым сэнсе, які закладзены ў біблейскіх заветах, які культывуецца ў высокай класічнай паэзіі і які імкнецца спасцігнуць любая жанчына – адчуць у сабе Гармонію, якая і вызначае адчуванне шчасця. А гэта шчасце не зведала расчараванняў – яно было кароткім.

У п’есах Р. Баравіковай і А.Дударова ёсць пэўныя тыпалагічныя супадзенні і адрозныя мастацкія вырашэнні адной жыццёвай гісторыі – кахання Барбары і Жыгімонта. У творы Дударова больш драматызма, напружання ў развіцці дзеяння, больш аб’ёмныя маналогі, прадстаўлены шырэйшы перыяд у развіцці адносін галоўных герояў і г.д. Можна выявіць шмат падобнага і новага ў кожнага з твораў. Галоўнае, асоба Барбары Радзівіл выклікала ў драматургаў жаданне прадставіць сваё бачанне і тлумачэнне яе ролі ў гісторыі. З аднаго боку, яна не стала дзяржаўнай дзеячкай, не ўздейнічала на сацыяльна-палітычныя працэсы ў княстве, а з другога – яна, прадстаўніца рода Радзівілаў, была каханай жанчынай, а затым і жонкай караля Польшчы.

Такім чынам, у п'есе Раісы Баравіковай “Барбара Радзівіл” актуалізаваны праблемы класічнай шэкспіраўскай драмы: улада і асоба, свабода і адказнасць, “я” і грамадства і г.д. Актуальнасць вывучэння ў школе названай п'есы звязана з высокамастацкім увасабленнем канфліктаў гістарычнай эпохі ХУІ ст., у цэнтры якой нясвіжская магнатка, разумная і прыгожая жанчына, каханая вялікага князя літоўскага Барбара Радзівіл. Род Радзівілаў мае даўнюю і няпростую гісторыю, нашчадкі заможных князёў і сёння жывуць у розных краінах свету, а іх замак у Нясвіжы захаваўся і знаходзіцца на рэстаўрацыі. Праз мастацкі твор адбываецца своеасаблівае далучэнне чытача да гісторыі Беларусі, дзе ёсць шмат цікавых асоб, якія зрабілі нямала для росквіту і духоўнага і матэрыяльнага ўзбагачэння сваёй радзімы, для прапаганды яе культуры і годнага прадстаўлення краіны сярод многіх іншых дзяржаў свету. Пра іх мы павінны ведаць і іх помніць.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ